

**KARIN
ERLANDSSON**

**DEN
KLARASTE
KÄLLAN I
ENSLIGHETEN**

**BOKFÖRLAGET
FORUM**

**SCHILDTS &
SÖDERSTRÖMS**

**Bokförlaget
Forum**

En originalproduktion från Bokförlaget Forum, Stockholm
och Schildts & Söderströms, Helsingfors

Bokförlaget Forum
Box 3159, 103 63 Stockholm, info@forum.se
www.forum.se
www.litteratur.sets.fi

Copyright © Karin Erlandsson 2025
Omslag Sara Acedo
Tryckt hos ScandBook EU, 2025
Första tryckningen
Svensk ISBN 978-91-37-50709-5
Finskt ISBN 978-951-52-6464-0

KRAKEN BLEV doppad i källan när han var liten. Han minns tydligt det iskalla vattnet och lungorna som inte fick luft. Elin höll honom om midjan och efteråt virade mamma in honom i den randiga frottéhandduken.

– Allt är för alltid bra, sa hon. Allt är för alltid bra.

Det sista kan han ha hittat på. Den röst han hör är mammas röst då hon säljer källvattnet.

– Nu så, brukar hon säga och överrätta flaskan. Nu är allt för alltid bra.

Innan Kraken föddes hade mamma ont i hjärtat. Det rusade när hon rörde sig, men på nätterna låg hjärtat stilla. Hon räknade ett och fick vänta så länge på två att hon inte var säker på om hon levde. Då tvingade Elin henne att gå i trappan tills hjärtat rusade. Elin gick intill mamma och sa "ett steg till, ett steg till". Bara ett steg till måste mamma gå för Elin.

När mammas hjärta slog så långsamt att hon blev kall, drömde hon om källan, tre gånger samma dröm. Kraken har hört historien ofta, det är som om han suttit intill dubbel-sängen i det där sovrummet han faktiskt aldrig varit i. Det fanns i lägenheten mamma och Elin bodde i innan de gav sig iväg.

Elin sa att hon också hade drömt om vatten. I drömmen låg källan intill en grusväg, precis intill ett högt berg.

– Källan porlar upp i ett dike, sa mamma.

– Och vattnet är så klart att man ser källans botten, sa Elin.
– Det är sött och gott och ...
– Botar allt, sa Elin och mamma skrattade fast hjärtat slog hit och dit.

Elin gick efter en karta och vecklade ut den över mammas ben. De letade tills de hittade byn. Ensligheten hette den och intill fanns vandringsleder och höjder, precis som i drömmen.

– Här, sa mamma.

– Här, sa Elin.

Nästa morgon fällde Elin ner baksätet i bilen. Först bar hon ut en madrass och sen mamma.

Mamma låg i baksätet och ropade vad Elin måste komma ihåg. Den stora kastrullen och tavlan i hallen och linne-dukarna mamma ärvt. Elin blev andfådd av allt som skulle rymmas.

Till sist bredde Elin smörgåsar. Det fanns inget pålägg och hon satte ihop skivorna två och två. Ta det lugnt, vill Kraken säga. Ta det lugnt, källan finns kvar, men Kraken var inte där, han var inte ens född.

När de kört hela dagen och halva natten stannade Elin bilen. Elin böjde sig över mamma och höll henne upprätt. De stapplade längs skogsvägen och det var vår. Solen trevade sig genom björklöven tills de såg självlysande ut. Haren satt under granen, det doftade av allt som spirade.

Vattnet glänste i botten av ett slygt dike.

– Här är vi, sa Elin och lade ner mamma på marken.

– Här är vi, sa mamma.

Elin halkade nerför dikeskanten, hon kupade sina händer

till en skål och vattnet sipprade in i skålen. Här tvekade hon, det är Kraken säker på. Skulle hon ta en klunk?

Men Elin bestämde att mamma skulle vara den första. Det var svårt att ta sig uppför branten med vattnet i de kupade händerna, tre gånger fick hon försöka innan hon kunde knäböja intill mamma. Mamma drack ur Elins händer. Hon såg på träden ovanför, på himlen som var blå, och molnen som var vita och solen som var ny, och hon drack. Elin fick hämta mer och mer.

– Hjärtat har stillat sig, sa mamma.

Kraken brukar känna på sin bröstkorg när mamma kommit så långt i historien. Hjärtat vecklar ut sig där inuti och tänker att jaha, det är så här det är att slå.

– Fungerar det? frågade Elin. Nog fungerar det väl?

Mamma reste sig utan annat stöd än handen på den leriga vägen. Hon reste sig och reste sig och var väldigt när hon stod. Elin hade glömt. Mamma kanade ner i diket och så satte hon sig. Pladask rakt ner i källan.

– Hur gick det? frågade Elin, men mamma svarade inte. Hon böjde sig ner och drack. Hennes hår blev blött, och ansiktet blev blött och hon drack en lång stund.

Inget annat hördes än fågeln i trädet. Kraken vet inte vad det är för fågel, kanske en gök, eller en trana.

– I drömmen var vattnet klart, sa mamma. Och källan var bred, flera meter.

– Jo, sa Elin. Det såg inte ut så här.

Mamma grävde med handen och när Kraken tänker på hur hon grävde kan han känna det hårda gräset mot sin handflata. Det är fjolårsgräs, brunt och halkigt.

– Det finns ett hål i marken, man ser att det strömmar. Vi får gräva fram den, sa mamma.

– Först måste vi äta, sa Elin och gick till bilen. Med kroppen halvvägs in i bakluckan, så att mamma säkert inte såg, unnade Elin sig att släppa oron. Den blev med ens rolig, hela framtiden, när oron försvann.

Sen tog Elin fram spritköket, fyllde kastrullen och kokade gröt på källvatten. Mamma klättrade upp. Hon var så blöt att det droppade omkring henne.

– Jag springer mig varm, sa hon.

– Var försiktig, sa Elin.

– Jag ska aldrig vara försiktig mer, sa mamma.

Hon sprang snabbare än vuxna människor brukar göra. Hon sprang tills det brände i bröstet och kinderna blev varma. Hon såg haren i gräset och när den hoppade, hoppade hon. Hjärtat varken stannade eller studsade. När hon satte sig ner på marken och åt gröt var hon andfådd som vanligt folk.

– Det finns ett hus där, sa mamma och pekade framåt vägen. Det ser tomt ut.

Det var morgon och fågeln sjöng och i diket porlade vattnet. Mamma tänkte på allt hon skulle göra. Hon skulle lyfta och bära och vrida och ta i.

– Det kanske finns en spade, sa mamma. Jag går och ser efter.

Här vet Kraken inte om han ska följa med mamma eller stanna med Elin vid källan. Mamma ska bli hans mamma, så han väljer henne. Hon sprang till huset hon sett tidigare, lervägen sviktade under hennes fötter. Hon hade inte

bråttom, inte egentligen, men hon var också yrvaken och sprittande.

Husets framsida vette mot sjön, det låg på en liten kulle i söderläge längst in i en vik. Mittemot fanns sommarstugor och österut en bro och vägen mot berget. De skulle sitta på trappan och dricka morgonkaffe, det visste mamma.

Dörren till garaget hängde snett, men det fanns snöskyffel och spade och spett och räfsor, allt sånt man behövde. Mamma tog spaden och spettet, och Kraken känner det kalla järnet i sin egen hand.

Mamma gav spettet till Elin. Hon stack in det precis mitt i hålet där vattnet rann. Elin blev svettig och mammas muskler värkte, de grävde och skyfflade och när kvällen kom liknade källan den i drömmen.

– Jag är hungrig, sa mamma.

– Kan vi lämna källan? sa Elin.

– Den har klarat sig utan oss i alla tider, sa mamma.

Det var kväll och butiken hade stängt, de fick köpa smörgås och kaffe på bensinmacken.

– Nya i byn? frågade killen i kassan.

Elin nickade.

– Vet du vem som äger det där huset vid vattnet? Man viker av innan kyrkan.

– Inger, sa killen. Hon dog i vintras.

– Vi tänkte om man kunde köpa det, sa Elin. Det är en vacker plats.

– Hon drog sig in skogen när det var dags, sa han. Som en katta. Det var rena turen att man hittade henne innan djuren började gnaga.

– Jaha, sa mamma. Jaha.

– Hon hade inga barn.

– Så det blir enkelt att köpa loss då kanske, sa Elin.

– Hör med Bengan på kommunen. Det var prat om att göra bostadsområde, men inte vet jag. Det är inte så att folk köar för att flytta hit. Det blir sju och åttio.

De satte sig på en bänk utanför macken och åt.

– Det blir inte så, sa mamma. Jag vet att det inte blir så, i drömmen var källan hela tiden vår. Vi måste prata med den där Bengan imorgon, genast så fort de öppnar. Han måste väl heta Bengt på riktigt?

Mamma var säker, men i Elin grodde en oro. Vad skulle hända med källan om det byggdes hus på åkern runt om? Framför sig såg hon grävskopor som hällde jord i källan.

– Vi klarar oss alltid, sa mamma.

– Hur kan du säga så? sa Elin. Vi klarar oss inte utan källan.

De vände tillbaka och källan låg kvar som de lämnat den. De stod på gårdstunet och såg allt som skulle bli. Kraken som inte ens är född kan se det också, det grå huset ska målas rött och det nerrasade garagetaket ska renoveras.

I hallen stod ett par avklippta gummistövlar.

– Hallå, ropade mamma.

Ingen svarade.

– Det finns en vind, sa Elin och pekade på trappan. När vi blir fler, menar jag.

De såg de blå luckorna, vedspisen och köksbordet och gungstolen med lapptäcke. Mamma skruvade på kranen och ledningarna hoppade till, först var vattnet brunt, men sen redde det upp sig.

På andra våningen fanns sovrummet och på väggen hängde ett fotografi av ett brudpar. Mamma tog ner fotografiet, men det stod ingenting på baksidan.

Tapeterna var gammaldags och allt luktade rått. Det skulle snart lösa sig, sa mamma. De skulle bo in sig och huset skulle fyllas av deras vanor.

De sov i sängen som Inger bäddat med nya lakan innan hon gav sig iväg ut i skogen.

– Som en katta, sa mamma. Blir man ett djur om man bor i skogen så här?

– Det är väl inget fel med det, sa Elin. Det är förnuftigt att vandra ut i skogen istället för att ruttna inomhus.

– Så du pratar, sa mamma. Ruttna?

Mamma vände sig på andra sidan men Kraken kan känna lukten av Inger i sin näsa. Sött och skarpt, som skinkan mellan smörgåsarna.

– Hon visste vad hon gjorde, sa mamma. Man får se det så, Inger lämnade allt så att vi skulle kunna komma och ta över.

Mamma tänkte på tapeterna och gardinerna och allt som blivit deras.

– Tror du att det är hon på bröllopsfotot?

– Sov nu, sa Elin.

– Jag tror det är hon, sa mamma.

Fågeln hade börjat sjunga utanför fönstret, kanske var det en mås.

– Är det säkert att allt fungerar igen?

– Hjärtat slår som det ska, sa mamma.

Det är berättelsen om hur mamma och Elin hittade källan

som är den viktiga. Vad som hänt innan är bara viktigt för Kraken.

Han är gjord innan dess. Kraken har hört det uttrycket och tycker om det. Han blev gjord av mamma och någon han inte riktigt får fatt i, de lade ihop delarna som skulle bli barnet i mammas mage. Han är säker på att mamma skrattade då, att det var roligt att göra barnet.

KRAKEN FANNS i mammas mage då mamma och Elin sökte upp Bengt på kommunen. När han senare träffar Bengt på riktigt är det som att träffa en gammal bekant.

Bengt satt bakom ett stort skrivbord i trä, bordsskivan var tom så när som på tre högar med papper. Han reste sig när de kom in. Man kan inte tro att han är blind, sa mamma efteråt.

– Hur visste ni då? sa Kraken.

– Han hade en sekreterare, sa mamma. Hon satt utanför hans rum och hon viskade det åt oss innan vi gick in. När han hällde kaffe i våra koppar undrade jag faktiskt om hon bara hittat på.

– Vad hände sen?

– Elin sa varför vi kommit, att vi var intresserade av att köpa Västergård.

Bengt lade det ena benet över det andra. Han kliade sig på knäet så att kostymbyxorna hasade upp en bit. Det rättade han till innan han svarade.

– Västergård, sa han. Ingers ställe.

– Jo, sa Elin. Vi letar efter ett sånt hus.

– Varifrån kommer ni?

– Jag hade ett jobb som vaktmästare, sa Elin. Det var på ett fastighetsbolag.

– Stadsbor, sa Bengt. Är inte Ingers ställe förfallet?

– Lite kanske, sa hon. Men vi tänkte rusta upp det, vi tycker om sånt.

– Kommunen hade tänkt anlägga ett nytt bostadsområde där, sa han. Och stranden är fin, den skulle bli allmän.

– Finns det inte fler ställen för sånt? sa Elin.

– Jo, sa Bengt. Kanske. Det är en stor tomt som hör till också. Elin harklade sig.

– Vi funderade just på det, sa hon. Hur stor är gården och tomten runt om?

Bengt ropade mot dörren.

– Linda!

Sekreteraren kom in.

– Kan du ta fram pappren för Västergård? sa han. De borde finnas med de andra.

Linda kom tillbaka med lantmäteriets ritning över Västergård. Där fanns huset och stranden och skogskanten.

– Det handlar om två olika tomter, sa Bengt. En där huset står och sen den andra, runtom. Den omfattar åkern bakom ända upp till trädgränsen. Mot öster sträcker sig tomten upp till stora vägen. Båda tomterna var Ingers.

Elins hand darrade, mamma kände det mot sin arm.

– Så diket och åkern runtom ingår?

– Precis, sa Bengt. Diket och åkern ända upp till skogen, sen tar berget vid. Det är ett populärt utflyktsmål, ni kanske hör till dem som gått vandringsleden?

Elin skakar på huvudet, men kommer sen ihåg och säger nej, det har de inte haft möjlighet till.

– Det finns ett vattendrag på tomten, sa Bengt. Det är en sötvattenskälla som springer fram i diket.

– Sötvatten, sa Elin. Jaha.

– Diket är igengrott, men det finns markerat som vattenresurs i kommunens generalplan.

Mamma hade inte sagt något på hela tiden, men nu frågade hon:

– Använde Inger den källan till sitt dricksvatten?

– Det tror jag inte, sa Bengt. Jag misstänker att det är ganska slammigt därnere.

Linda skramlade med kopparna, det var tydligt att hon ville dröja sig kvar.

– Förr sa man att den där källan hade heligt vatten, sa hon. Det fanns en gammal klosterruin längre upp i skogen. Folk pilgrimsvandrade till klostret och källan, vattnet botade deras krämpor.

Bengt såg förvånad ut.

– Det nämndes på hembygdsföreningens möte i julas, sa Linda. De har forskat i det där.

– Jaså de, sa Bengt.

Han vände sig till mamma och Elin.

– Vi har en aktiv hembygdsförening som håller öppna möten med föreläsningar.

– Var det länge sen? frågade Elin. Det där med källan, menar jag.

– Klostret var aktivt på 1700-talet, sa Linda. Jag vet inte hur länge folk kom till källan.

Linda gick, men lämnade kvar ritningen. Solen föll precis på platsen där Västergård var inritad. Mamma satte fingret ovanpå solstrimman. Hon tänkte på hur hon sprungit, hur lätt det gått och att benen rusat men inte hjärtat.

– Man kunde ju tänka sig ett arrende, sa Bengt.

Han reste sig och ställde sig mitt i solstrimman, solen nådde inte längre ritningen.

– Vi ska säkert komma på något, sa han.

– Så det blir vårt då? sa Elin.

– Jag måste ta upp det med kommunstyrelsen, men må-
ne inte.

Så var de klara, det märktes på sättet Bengt rullade ihop ritningen. Mamma och Elin gick nerför den breda stentrappan. En man i kostym stod vid kopieringsapparaten. Han nickade med huvudet i samma takt som pappren spottades ut.

– Det gick bra, sa mamma.

– Det kan bli dyrt, sa Elin.

– Det ordnar sig, sa mamma. Allt ordnar sig alltid.

De körde långsamt tillbaka till Västergård.

– Tänk att allt det här ska bli vårt, sa mamma.

– Det fanns verktyg i garaget, sa Elin. Vi behöver inte köpa något nytt menar jag.

– Bra bra, sa mamma och tänkte inte på att hon inte kunde bygga något alls, att hon sågade sig i benet och slog sig på tummen och gav upp innan första brädan var spikad.

Mamma mötte Elin under en turnering. Mamma var sekreterare och skrev upp alla resultat i en svart pärm.

– Gratulerar till segern, sa mamma.

– Tack, sa Elin.

Inget mer blev sagt den första gången. Elin reste hem med sin pokal och vid det här laget hade hon så många att de inte fick plats i vitrinskåpet.

Nästa gång de sågs var det mamma som tävlade. Det ordnades löptävling i skogarna och Elin hade hand om en vätskestation. Löparna var många och hon fick vara beredd med vattnet så att de hann ta en mugg.

Mamma sprang snabbt, det var innan det där med hjärtat, hon var precis efter täten, men när Elin skulle ge henne vattnet snubblade mamma. Hon föll rakt in i bordet med vattenmuggarna.

Elin plåstrade om mamma i köket.

– Bar du mig?

Mamma var inte säker på vad som hänt.

– Blöder jag?

Hon såg sig omkring, och Kraken vet precis vad hon såg, för han har hört historien många gånger. Det hängde en takkrona av gul plast ovanför köksbordet. Man såg radion och kokböckerna och Elins skor i hallen.

– Ligg still, sa Elin. Du föll rakt över bordet.

Mamma blundade och kände hur Elin tvättade bort blod och smuts från hennes panna. Hon hade sprungit och så var det en tuva.

– Bar du mig? frågade hon igen. Bar du mig hit?

– Du svimmade, sa Elin.

Mamma hade inte blivit buren sen hon var barn.

– Du bar mig, sa hon och den sista gången var det inte en fråga.

Mamma slumrade till, men Elin tänkte på hur det var att bära saker. Träsket Träsk hade varit hennes och hennes systers bästa lekplats. Där fanns grodyngel om vårarna, och där vilade tranor innan de fortsatte söderut. Elin och syster

hade fraktat kottar på en flotte som de drog med ett rep tvärs över.

Syster var äldre och en dag hade Elin som vanligt sprungit in i hennes rum och velat leka. Men syster låg på sängen och läste en tidning. Leken var slut i henne.

Elin fick hålla till ensam vid träsket och det var inte samma sak, det behövdes två för att dra flotten. Det var då hon upptäckte att hon var stark. Hon lyfte stenar och stockar hur enkelt som helst.

Elin slutade också leka och började träna. Hon städade undan vindfallna träd och det var inte värre än att plocka pinnar. Hon staplade stockarna i en hög intill vägen så det såg redigare ut.

– Håller på bara, sa Elin för att förklara de trasiga kläderna.

– Jag kanske kommer till träsket ikväll, sa syster. Vi kan leka något, som förr.

– Okej, sa Elin.

Fast syster kom inte och Elin fortsatte röja. När hösten kom såg träsket inte ut som förr. Varje fallet träd var borta, varje stenbumling satt i en mur. Armarna värkte och jeansen spände. Att städa stranden hade fått sommaren att gå, men när hon såg förändringen undrade hon om det var riktigt normalt. Hon kände ingen annan som var så stark. Så såg hon en affisch om armbrytning i idrottsgården.

Det var bara vuxna som tränade. De första ställde upp för att hon skulle få öva, de sista såg på henne med misstro. Inte kunde det vara så att hon vann, de andra måste ha låtit henne vinna. Så skulle inte de göra. Klart man måste lära flickan att förlora, hur skulle hon annars utvecklas?

Men Elin vann och vann och vann. Det fanns turneringar och mästerskap. Hon tränade genom att rulla stockar och gamla bildäck och syster såg knappt till henne. Då man lyfte något, tänkte Elin, var det enkelt. Det fanns bara en sak att göra. Stenen skulle från en plats till en annan. Med annat i livet fanns det sånt som hon måste greppa och förstå, men att flytta en sten var alltid bara att flytta en sten.

Hon fick en skrotbil i sextonårspresent. Den var inte för att köra, den var för att dra. Hon drog den gamla bilen fram och tillbaka längs vägen, hennes händer blev nariga och hon nötte ut alla handskar.

Den där första gången mamma blev buren av Elin som en stock, nog måste väl mamma ha blivit imponerad?

Mamma reste sig men det snurrade i huvudet.

– Jag tog in på täten, sa mamma. Jag skulle ha kommit i kapp.

Elin sa inte emot, men Kraken vet att det kanske inte är sant.

– Mamma tycker om att frisera sanningen, brukar Elin säga, och Kraken föreställer sig sanningen med spretigt hår som står åt alla håll. Mamma tar en sax och klipper lite här och lite där tills det ser ut som hon vill ha det, som Elin med kommunens gräsmatta.

Mamma låg på soffan och friserade och Elin sa inte emot, för det var spännande med någon som hade en egen verklighet. Elin var van vid att bära och lyfta och det fanns ingenting med en sten som kunde friseras. Endera orkade hon bära den eller också inte. Så var det inte med mamma, hon började förstå det. Mamma kunde frisera stenar så de blev lättare.